

Fiskālās disciplīnas padomes viedoklis par Finanšu ministrijas makroekonomikas prognozēm

Vidēja termiņa budžeta ietvaram 2024.-2028. gadam

Preambula

Šajā dokumentā sniegts fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – padome) atzinums par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) izstrādātajām makroekonomiskajām prognozēm 2024. – 2028. gadam. Prognozes tiks izmantotas par pamatu Vidēja termiņa budžeta ietvara (turpmāk – VTBI) izstrādei 2024.-2028.gadam (2024./28.), kuru plānots iesniegt Ministru kabinetā 2024. gada oktobrī. Lai atbalstītu valdības darbu pie vidēja termiņa budžeta ietvara, tika panākta vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu makroekonomikas prognozēm.

Saskaņā ar 2016. gada 8. februārī parakstīto vienošanos par sadarbību, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Prognožu apstiprināšanas procedūras laikā, Padomei tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tostarp iekšzemes kopprodukta (IKP) un atsevišķu IKP sastāvdaļu attīstības scenāriji.

2024. gada 10. jūnija Padomes sēdē FM informēja par pieņēmumiem un izmaiņām aktualizētajās makroekonomikas prognozēs un izmaiņām kopš 2024. gada februāra, kā arī par aktuālo situāciju valsts tautsaimniecībā. Padome uzdeva jautājumus FM par prognozēšanas pieņēmumiem un atsevišķu rādītāju pamatojumu un saņēma argumentētus skaidrojumus no FM pārstāvjiem.

Padomes pienākums ir sniegt viedokli par makroekonomiskajiem indikatoriem, atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20. pantā noteiktajam rādītāju tvērumam (rādītāji apkopoti 3. tabulā šī dokumenta beigās). Padomes locekļi, ņemot vērā FM sniegtos materiālus un skaidrojumus, pamatojoties uz iekšējo diskusiju, pieņēma lēmumu par prognožu apstiprināšanu.¹

Situācijas pārskats

FM prognozes par reālā IKP pieauguma tempu 2024. un 2025. gadam nav mainītas kopš šī gada februāra, tādējādi, ņemot vērā lēno ekonomikas izaugsmi šī gada 1. ceturksnī, FM uztur konservatīvu un piesardzīgu pieeju. Tomēr attiecībā uz 2026.-2027. gadu - prognozes ir minimāli uzlabotas. IKP pieauguma tempa prognozes tuvākiem pieciem gadiem nepārsniedz 2,9% sliekšni un šajā periodā vidēji IKP pieauguma temps prognozēts 2,4% apmērā.

Inflācijas prognoze atspoguļo straujo patēriņa cenu pieauguma tempa samazināšanos. Prognoze tuvākajiem gadiem norāda uz vēl zemāku inflāciju nekā tā prognozēta šī gada februārī.

¹ Padomes sēdes protokols Nr.4 (72) [download \(fdp.gov.lv\)](https://fdp.gov.lv)

1.tabulā apkopotas pašreizējās Finanšu ministrijas un citu institūciju makroekonomisko rādītāju prognozes, datu avoti: FM², LB (Latvijas Banka)³, EK (Eiropas Komisija)⁴, SVF (Starptautiskais Valūtas fonds)⁵. Šobrīd jaunākās alternatīvās makroekonomiskās prognozes ir pieejamas no Latvijas Bankas un Eiropas Komisijas, tās publicētas attiecīgi 2024. gada jūnijā un maijā.

	2024	2025	2026	2027	2028
Reālā IKP pieaugums					
FM (2024.g. Jūn.)	1,4	2,9	2,8	2,6	2,3
LB (2024.g. Jūn.)	1,8	3,5	3,8	-	-
EK (2024.g. Maijs)	1,7	2,6	-	-	-
SVF (2024.g. Apr.)	1,7	2,4	2,5	2,5	2,5
Nominālā IKP pieaugums					
FM (2024.g. Jūn.)	3,8	5,9	5,5	5,4	5,1
LB (2024.g. Jūn.)	-	-	-	-	-
EK (2024.g. Maijs)	-	-	-	-	-
SVF (2024.g. Apr.)	4,6	6,7	5,2	5,2	5,2
Inflācija (PCI)					
FM (2024.g. Jūn.)	1,2	2,2	2,5	2,5	2,5
LB (2024.g. Jūn.)	1,5	2,1	1,8	-	-
EK (2024.g. Maijs)	1,6	2,0	-	-	-
SVF (2024.g. Apr.)					
*perioda beigās	5,7	2,0	2,4	2,2	2,3
Deflators					
FM (2024.g. Jūn.)	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7
LB (2024.g. Jūn.)	-	-	-	-	-
EK (2024.g. Maijs)	-	-	-	-	-
SVF (2024.g. Apr.)	2,9	4,1	2,7	2,7	2,6

1. tabula dažādu institūciju prognozes par galvenajiem makroekonomiskajiem rādītājiem,%.

Salīdzinot FM reālā IKP pieauguma prognozi 2024. gadam ar Latvijas Bankas prognozēto, FM prognoze ir par 0,4 procentpunktiem piesardzīgāka. Savukārt attiecībā uz 2025. gadu FM IKP pieauguma prognoze ir zemāka par 0,6 procentpunktiem.

Salīdzinot FM reālā IKP prognozi ar EK prognozi 2024. gadam, FM prognoze ir piesardzīgāka nekā EK – par 0,3 procentpunktiem, bet 2025. gadam FM izaugsmi prognozē par 0,3 procentpunktiem augstāku nekā EK.

Kopumā FM veidotās IKP prognozes 2024. gadam ir piesardzīgākas par EK, LB un SVF. Tomēr attiecībā uz 2025. gadu - FM

izaugsmi vērtē nedaudz augstāku nekā EK un SVF, bet zemāku nekā LB.

FM inflācijas prognoze atspoguļo šobrīd pastāvošo situāciju, kad patēriņa cenu pieaugums ir būtiski palēninājies, bet mājāsaimniecību patēriņš joprojām iepaliek, lai gan š.g. 1. ceturksnī ir vērojami minimāli uzlabojumi. FM 2024. gadam prognozē 1,2% inflāciju, savukārt LB prognoze ir par 0,3 procentpunktiem augstāka, bet EK prognoze ir par 0,4 procentpunktiem augstāka. FM prognozētais inflācijas līmenis 2025. gadam ir par 0,1 procentpunktu augstāks nekā LB un par 0,2 procentpunktiem augstāks nekā EK.

Ņemot vērā nelielo ekonomikas pieaugumu šā gada pirmajā ceturksnī, Padome uzskata, ka FM piesardzīgās prognozes 2024. un 2025. gadam ir reālistiskākas. Latvijas Universitātes domnīcas LV PEAK ekspertu konsensus prognoze, kas tika prezentēta 10.jūnijā "Ekonomikas barometra" ietvaros, ir diezgan tuva Finanšu ministrijas scenārijam: tiek lēsts, ka IKP pieauguma temps sasniegs 1,5% 2024. gadā un 2,6% 2025. gadā. Prognozētais patēriņa cenu pieaugums LV PEAK barometrā ir nedaudz augstāks: 2024. gadā 2% un 2025. gadā 2,2%⁶.

²Finanšu ministrija aktualizējusi makroekonomisko rādītāju prognozes | Finanšu ministrija (fm.gov.lv)

³Latvijas Banka Jūnija prognozes, Makroekonomiskās prognozes | 2024. gada jūnijs | Latvijas Banka

⁴Eiropas Komisijas pavasara prognozes, Economic forecast for Latvia - European Commission (europa.eu)

⁵Starptautiskais Valūtas fonds, aprīļa prognožu datubāze - World Economic Outlook, April 2024: Steady but Slow: Resilience amid Divergence (imf.org)

⁶ Latvijas universitātes domnīcas LV PEAK Ekonomikas Barometrs 1 (5) LV PEAK BAROMETRS LV 2024 I.pdf (lu.lv)

Ekonomikas attīstība 2024. gada 1. ceturksnī

Saskaņā ar Centrālās Statistikas Pārvaldes (CSP) datiem, 2024. gada pirmajā ceturksnī iekšzemes kopprodukts (IKP) pieauga par 0,9% (gada griezumā, sezonāli un kalendāri koriģēti dati) vai par 0,1% (nekorģēti dati). Salīdzinājumā ar 2023. gada ceturto ceturksni, pieaugums bija 0,9%. Faktiskajās cenās IKP pieaugums pirmajā ceturksnī bija 3%, salīdzinot ar iepriekšējā gada pirmo ceturksni, bet salīdzinājumā ar 2023. gada ceturto ceturksni 1,6%. No izlietojuma perspektīvas, lielākie devumi gada griezumā IKP pieaugumā bija valdības patēriņam (+1,5%) un mājsaimniecību patēriņam (+0,3). Tomēr negatīvi devumi bija eksportam (-2,3%) un investīcijām (-1,7%).

No ražošanas perspektīvas lielākie pozitīvie devumi IKP bija lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai (+8,1%), valsts sektoram (+7,2%) un ieguves rūpniecībai (+6,2%), bet lielākie negatīvie devumi bija transportam un uzglabāšanai (-8,9%), būvniecībai (-5,6%) un IKT sektoram (-3,3%).

Rūpniecības produkcijas apjoms pirmajā ceturksnī samazinājās par 0,1%, salīdzinot ar 2023. gada pirmo ceturksni, taču salīdzinājumā ar 2023. gada ceturto ceturksni vērojams pieaugums par 0,5%. Lielākais devums rūpniecības produkcijas pieaugumā bija ieguves rūpniecībai un karjeru izstrādei, kur pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējā gada pirmo ceturksni, bija 18,6%, kā arī elektroenerģijas un gāzes apgādei, kur pieaugums bija 9,3%. Tikmēr apstrādes rūpniecības produkcijas devums samazinājās par 3,9%.

Inflācija pirmajā ceturksnī turpināja samazināties un sasniedza 0,8%, ko veicināja vairāk nekā 7% samazinājums mājokļa uzturēšanas, gāzes un elektroapgādes cenās. Mazumtirdzniecības apgrozījums pieauga par 0,4%, galvenokārt pateicoties pieaugumam degvielas mazumtirdzniecībā (+6,1%) un pārtikas mazumtirdzniecībā (+0,3%) pēc sešu ceturkšņu lejupslīdes. Tomēr nepārtikas preču mazumtirdzniecībā lejupslīde turpinājās (-1,7%).

Eksportā turpinājās lejupslīde, tomēr tā kļuvis lēnāka. Latvija pirmajā ceturksnī eksportēja preces 4,7 miljardu eiro vērtībā jeb par 8,9% mazāk nekā pērn šajā periodā. Preču eksports uz ES valstīm samazinājās par 6%, uz NVS par 1% un uz citām valstīm par 1,9%. Galveno tirdzniecības partneru vidū lielākais eksporta samazinājums bija uz Zviedriju (-22%), Vāciju (-11%) un Lietuvu (-8,5%), bet uz Igauniju eksports pieauga par 3,4%. Tirdzniecības bilances deficīts pirmajā ceturksnī bija 5% no IKP, uzlabojoties par 3,4 procentpunktiem, salīdzinājumā ar 2023. gada ceturto ceturksni. Pakalpojumu eksports samazinājās vidēji par 1,6%, ar lielāko kritumu neklasificēto pakalpojumu grupā (-5,5%), bet pieaugums bija transporta pakalpojumiem (+3,2%) un ceļojumu pakalpojumiem (+0,7%).

Tranzīta sektors pirmajā ceturksnī bija viens no vājākajiem. Ar jūras transportu pārvadāto kravu apgrozījums Latvijas ostās samazinājās par 11,3%, salīdzinot ar iepriekšējā gada pirmo ceturksni, bet ar dzelzceļa transportu pārvadātās kravas saruka par 29,5%. Rūpniecības produkcijas apjoma samazinājums pirmajā ceturksnī bija 0,1%, salīdzinot ar 2023. gada pirmo ceturksni, bet salīdzinājumā ar 2023. gada ceturto ceturksni bija pieaugums 0,5%. Lielākais devums rūpniecības produkcijas pieaugumā bija ieguves rūpniecībai un karjeru izstrādei (18,6%), kā arī elektroenerģijas un gāzes apgādei (9,3%), kamēr apstrādes rūpniecības produkcija samazinājās par 3,9%. Apstrādes rūpniecībā izlaide samazinājās par 7,7%, salīdzinot ar 2023. gada pirmo ceturksni. Kokapstrādes rūpniecībā turpinājās lejupslīde (-3,2%), lejupslīdē bija arī būvmateriālu ražošana (-1%) un citu neklasificētu produktu ražošana (-3,3%). Nelieli pieaugumi bija pārtikas rūpniecībā (+0,4%) un ķīmisko vielu un produktu rūpniecībā (+0,2%). No divdesmit apstrādes rūpniecības apakš nozarēm, pirmajā ceturksnī lejupslīde bija novērota četrpadsmit. Sliktākais rezultāts pirmajā ceturksnī bija

mēbeļu ražotājiem (-21%), bet lielākais pieaugums bija metālu un metālu sakausējumu ražošanas uzņēmumiem (+18%).

Būvniecības nozare pirmajā ceturksnī nonāca lejupslīdē, lai gan visu 2023. gadu saglabājās pieaugums. Būvniecības produkcijas apjoms samazinājās par 5,5%, ar lielāko samazinājumu ēku būvniecībā (22,2%), lai gan inženierbūvniecībā un specializētajos būvdarbos turpinājās pieaugumi, attiecīgi par 19% un 3%. Izsniegto būvatļauju skaits samazinājās par 6%, savukārt apbūves platības, par kurām izsniegtas būvatļaujas, samazinājās par 26%. Būvniecības izmaksas pirmajā ceturksnī pieauga par 1,8%, bet strādnieku darba samaksa pieauga par 6,6%, salīdzinot ar 2023. gada pirmo ceturksni, kamēr būvmateriālu cenas samazinājās par 1%.

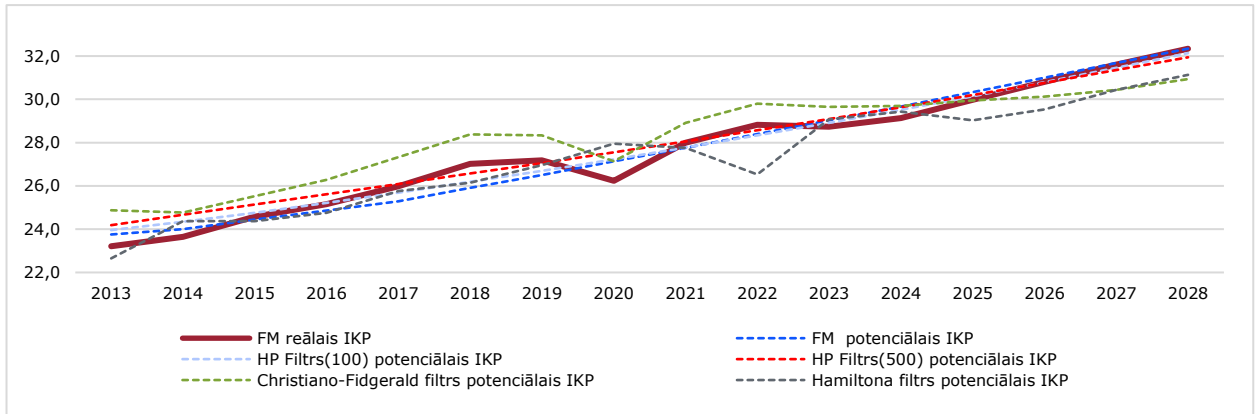
Kreditēšana Latvijā joprojām ir nepietiekama, ko veicina arī ECB ierobežojošā monetārā politika. Latvijas Bankas dati liecina, ka pirmajā ceturksnī jaunie mājsaimniecībām izsniegtie kredīti mājokļu iegādei samazinājās par 5%, bet uzņēmumiem izsniegtie kredīti samazinājās par 10%, salīdzinot ar 2023. gada pirmo ceturksni. Tomēr patēriņa kredīti mājsaimniecībām pieauga par 13% un pārējie kredīti mājsaimniecībām pieauga par 31%.

Bezdarba līmenis pirmajā ceturksnī bija 6,9% (sezonāli koriģēts), bet reģistrētais bezdarbs – 5,8%. Ekonomiskās aktivitātes līmenis vecuma grupā no 15 līdz 74 gadiem bija 68,9% – joprojām zem pirms pandēmijas līmeņa (69,4% 2019. gadā). Darba samaksa pirmajā ceturksnī pieauga par 11%, ar 16,3% pieaugumu sabiedriskajā sektorā un teju uz pusi lēnāku pieaugumu privātajā sektorā – 8,9% apmērā. Sabiedriskajā sektorā vidējā bruto darba samaksa bija 1657 eiro, bet privātajā sektorā – 1514 eiro. Bruto darba samaksas mediāna bija 1293 eiro, bet neto – 957 eiro. Reālā neto darba samaksa pieauga par 9,3%, kas liecina par mājsaimniecību pirktspējas uzlabošanos. Tomēr, ņemot vērā salīdzinoši zemo bezdarba līmeni un inflācijas periodā pieaugušo dzīves dārdzības līmeni, ir sagaidāms darbinieku turpmāks spiediens kāpināt algas. Tas var pastiprināt aplokšņu algu praksi privātos uzņēmumos, tādējādi paplašinot ēnu ekonomiku, kā arī sadārdzināt ražošanas izmaksas dažādās nozarēs.

Latvijas ekonomikas cikla novērtējums

Padomes eksperti sniedz savu vērtējumu par Latvijas ekonomikas stāvokli tās ekonomiskajā ciklā. Šajā novērtējumā izmantota Hodrick-Prescott statistiskā filtra metode ar izlīdzināšanas parametru 100 un 500, kā arī Chistiano-Fidgeralda un Hamiltona filtrs. Statistikas filtru metode ir izmantota, lai nošķirtu IKP īstermiņa un ilgtermiņa svārstības un novērtētu ekonomikas potenciāla līmeni, tādējādi ļaujot aprēķināt salīdzināmu izlaides starpības vērtību, FM prognožu novērtējumam. 1. attēlā redzams, ka laika posmā no 2013. līdz 2028. gadam tuvākais FM aprēķinam ir potenciālais IKP, kas iegūts ar HP (100) metodi. Ar Hamiltona filtru aprēķinātā laikrinda no FM atšķiras visvairāk. Ar Hamiltona filtru iegūtais vērtējums liecina gan par straujāku potenciālā IKP samazināšanos 2022. gadā (energoresursu cenu šoka gads), gan par zemāku potenciālā IKP līmeni vidējā termiņā.

1. Attēls. Reālais IKP (faktiskais un prognozētais), FM aplēse par potenciālo IKP un Padomes aplēse par potenciālo IKP (HP 100, HP 500, CF un Hamiltona statistisko filtru metodes)

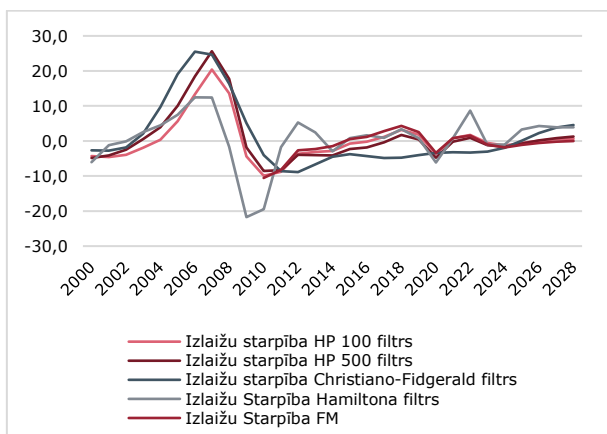

Avots: FM un FDP aprēķini

Izmantojot iepriekš minēto statistikas filtru pieeju, tika iegūti alternatīvi izlaides starpības rādītāji. Secināms, ka laika posmā no 2013. līdz 2028. gadam, ar dažādiem statistikas filtriem aprēķinātām izlaides starpībām, ir līdzīga trajektorija kā FM datiem. Hamiltona filtra aprēķinātā izlaides starpība uzrāda augstākas un pozitīvas vērtības, savukārt izlaides starpība, kas aprēķināta ar HP filtriem (100) un (500), minimāli atšķiras no FM aplēsēm, (skat. 2. attēlu).

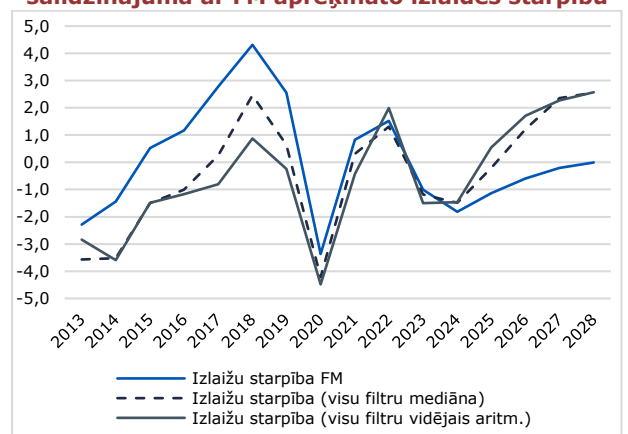
Jāatzīmē, ka iepriekšējos Padomes novērtējumos ^{7, 8, 9} tika secināts, ka laikposmā no 2013. gada līdz 2026. gadam dažādu statistikas filtrēšanas metožu rezultāti pamatā atbilst tādi pašai trajektorijai kā FM dati.

2. Attēls. Izlaides starpības aprēķina rezultāts- trīs statistikas filtru salīdzinājums ar FM

Avots: FM un padomes aprēķini

3. Attēls. Izlaides starpības aprēķina rezultātu salīdzinājums-statistisko filtru vidējais un mediāna salīdzinājumā ar FM aprēķināto izlaides starpību

Avots: FM un padomes aprēķini

⁷14.02.2022. Makroekonomisko prognožu apstiprināšana | fiskālās disciplīnas padome (fdp.gov.lv)

⁸12.08.2022. Makroekonomiskās prognozes 2022. gadam un VTBI 2023/25. | fiskālās disciplīnas padome (fdp.gov.lv)

⁹Koriģētās makro prognozes 2022. gadam un VTBI 2023. –2025. gadam (1.12.) | fiskālās disciplinārkoļējijas (fdp.gov.lv)

3. attēlā parādīta visu statistisko filtru aprēķinātā mediāna un vidējā vērtība un salīdzinājums ar FM aprēķināto izlaides starpību. Mediāna norāda uz negatīvu izlaides starpību gan 2024., gan 2025. gadā, tomēr turpmākajos gados redzama straujāka izlaides starpības virzība uz pozitīvām vērtībām, nekā aprēķina FM. Visu filtru vidējā vērtība norāda uz negatīvu izlaides starpību 2024. gadā, bet, sākot ar 2025. gadu, vērtība atgriežas pozitīvā pusē. Tomēr, ņemot vērā pašlaik pastāvošo risku kopumu ekonomikā un noturīgo globālo nenoteiktību, izlaides starpības ilgtermiņa novērtējuma iespējas ir ierobežotas. Padome sliecas piekrist FM vērtējumam, kas atbilst pašlaik pastāvošai situācijai tautsaimniecībā, sk. 2. tabulu.

2. tabula

Izlaides starpība: FM aprēķini un Padomes aprēķināto statistisko filtru rezultātu vidējā un mediānas vērtība

	Izlaides starpības FM	Izlaides starpība (visu filtru mediāna)	Izlaides starpība (visu filtru vid.aritm.)
2024	-1,8	-1,5	-1,5
2025	-1,1	-0,2	0,5
2026	-0,6	1,2	1,7
2027	-0,2	2,4	2,3
2028	0,0	2,6	2,6

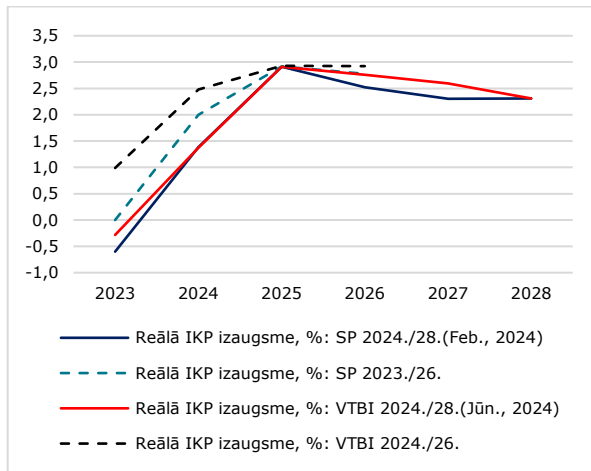
Avots: FM un Padomes aprēķini

Pašreizējo un iepriekšējo FM prognožu salīdzinājums

Turpmāk ir sniegts salīdzinājums prognozēm, kas veidotas 2024. gada februārī (SP 2023/26) un pašreizējām prognozēm VTBI 2024./28. Pamatojoties uz aktuālo ekonomisko attīstību un FM pieņēmumiem, kas ir prognožu pamatā, **Padome ir pieņēmusi lēmumu par turpmāk aprakstīto prognožu apstiprināšanu.**

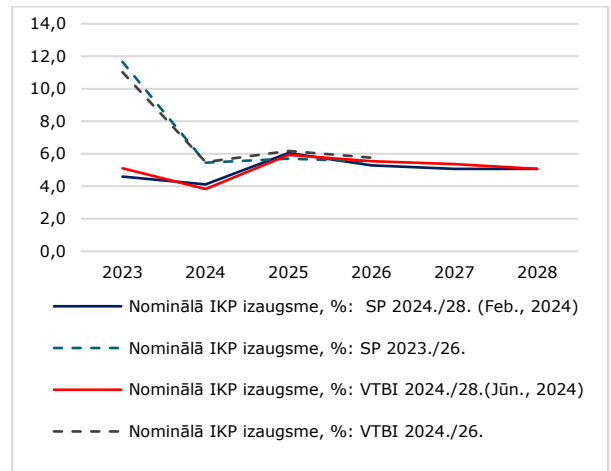
Padome apstiprina reālā IKP pieauguma prognozi piecu gadu periodam 2024. - 2028. gadam. Salīdzinot ar februāra SP 2024./28. prognozi nav mainījusies IKP pieauguma tempi 2024. un 2025. gadiem. Tomēr pārmaiņas IKP struktūrā ir būtiskas. Salīdzinot ar SP 2024/28 prognozi, pašreizējā prognozē 2024. gadam ir samazināts privātā patēriņa (-0,3 pp.), valdības patēriņa (-2,1 pp.) un investīciju izaugsme (-3,6 pp.), tomēr par 1,1 pp. palielināts preču un pakalpojumu eksporta pieaugums. Attiecībā uz 2025. gadu ir samazināts privātā patēriņa (-0,8 pp.), valdības patēriņa (-3,7 pp.) un preču un pakalpojumu izmaiņas (-0,1 pp.), tomēr par 0,4 pp. palielināts investīciju izmaiņas. Turpmāk - 2026. gadam IKP prognoze uzlabota par 0,2 pp., 2027. gadam prognoze uzlabota par 0,3 pp., bet 2028. gadam atstāta nemainīga 2,3%, (skat. 4. attēlu).

4. Attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze.

Avots: FM.

5. Attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze.

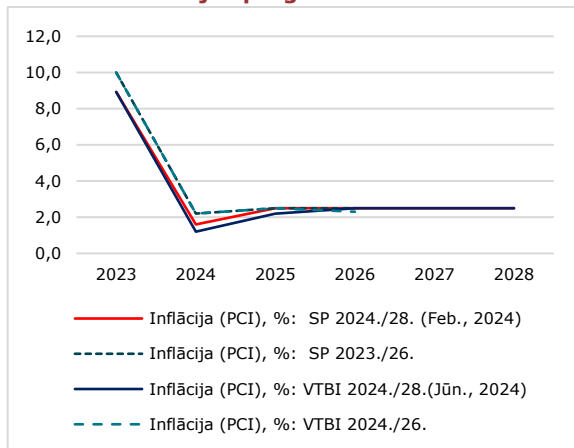

Avots: FM.

Padome apstiprina nominālā IKP pieauguma prognozi piecu gadu periodam 2024. – 2028. gadam. Salīdzinot ar iepriekšējo SP 2024./28. prognozi, nominālā IKP prognoze 2024. gadam tika samazināta par 0,3 pp., bet prognoze 2025. gadam samazināta par 0,1 pp.. Prognoze 2026. gadam uzlabota par 0,2 pp. un 2027. gadam par 0,3 pp.. Nominālā IKP prognoze 2028. gadam nav mainīta un ir 5,1%, (skat. 5. attēlu).

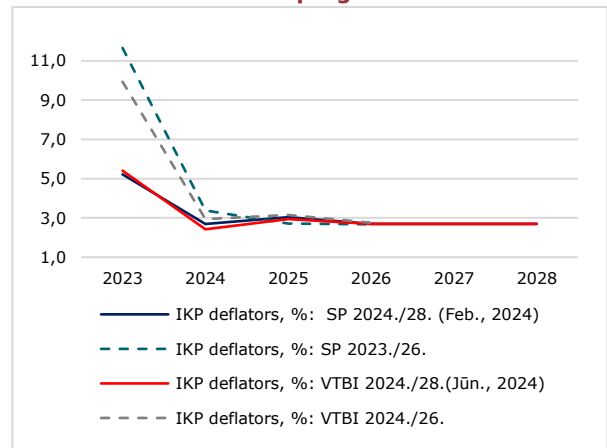
Padome apstiprina inflācijas prognozi 2024. – 2028. gadam. Inflācijas prognoze 2024. gadam samazināta par 0,3 pp., 2025. gadam par 0,4 pp.. Prognozes periodam 2026. – 2028. gadam nav mainītas un inflācija tiek prognozēta 2,5%, (skat. 6. attēlu).

6. Attēls. Inflācijas prognoze.

Avots: FM.

7. Attēls. IKP deflatora prognoze.

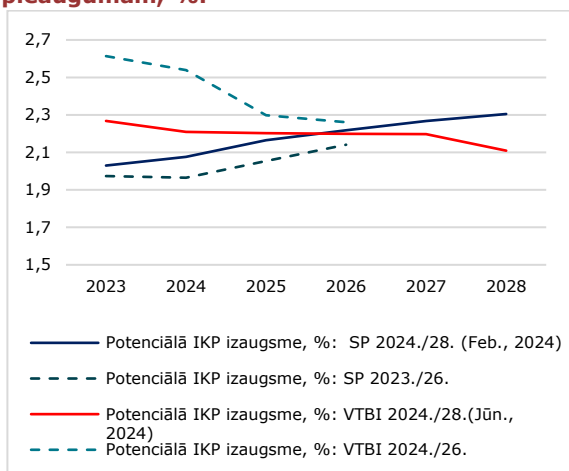
Avots: FM.

Padome apstiprina IKP deflatora prognozi 2024. – 2028. gadam. Salīdzinājumā ar iepriekšējo SP 2024./28. prognozi, IKP deflators 2024. gadam tiek samazināts par 0,3 pp., bet 2025. gadam par 0,1 pp. Deflatora prognoze periodam 2026.- 2028. gadam nav mainīta un ir 2,7%, (skat. 7. attēlu).

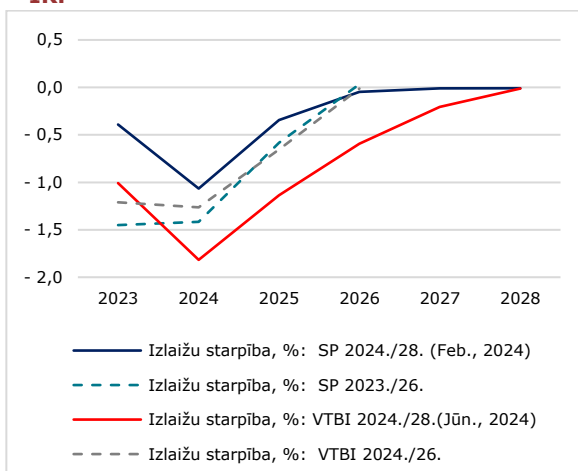
Padome apstiprina potenciālā IKP pieauguma prognozi 2024. –2028. gadam. Prognoze potenciālā IKP pieaugumam, salīdzinot ar SP 2024./28., ir uzlabota 2024. gadam par 0,1 pp., bet nav mainīta 2025.-2026. gadam un ir 2,2%. Potenciālā IKP prognoze samazināta 2027. gadam par 0,1 pp. un 2028.gadam par 0,2 pp., (skat. 8. attēlu).

Padome apstiprina izlaides starpības prognozi 2024. –2028. gadam. Izlaides starpība, salīdzinot ar iepriekšējo prognozi SP 2024./28., ir koriģēta uz leju par 0,8 pp. 2024.un 2025. gadā. Izlaides starpība 2026. gadam pazemināta par 0,5 pp. un 2027. gadam par 0,2 pp. 2028. gadā prognozēts, ka reālā un potenciālā IKP starpība būs neitrāla, salīdzinot ar SP 2024./28., un prognoze nav mainīta, (skat. 9. attēlu).

8. Attēls. Prognoze potenciālajam IKP pieaugumam, %.

9. Attēls. Izlaides starpība,% no prognozētā IKP

Avots: FM.

Avots: FM.

Secinājumi

Padome kopumā apstiprina FM makroekonomiskās prognozes VTBI 2024. –2028. gadam, uzskatot tās par piesardzīgām un atbilstošām faktiskajai ekonomiskajai situācijai. Padome vērs uzmanību uz pašlaik aktuālo risku kopumu, kas var negatīvi ietekmēt prognozēto ekonomiskās izaugsmes trajektoriju.

- Joprojām turpinās ļoti saspringta un nenoteikta drošības situācija reģionā, pastiprinās hibrīduzbrukumu riski.
- Vājā kreditēšana un nedrošība reģionā ierobežo uzņēmēju iespējas piesaistīt investīcijas biznesa attīstībai un inovācijām.
- Aģentūra S&P Latvijai pazeminājusi kredītreitinga ilgtermiņa novērtējumu¹⁰ drošības izaicinājumu, lēnas ekonomikas izaugsmes un fiskālo risku dēļ. Tas apdraud investīciju piesaisti Latvijai un arī potenciāli sadārdzina finanšu pieejamību valsts aizņēmumiem.
- Straujais algu pieauguma temps valstī ir saistīts ar inflācijas laikā pieaugušo dzīves dārdzību un darbaspēka spiedienu uz darba devējiem. Tajā pat laikā darba samaksas pieaugums nav saistīts ar produktivitātes kāpumu, tomēr tas sadārdzina uzņēmēju izmaksas, apdraud konkurētspēju un ierobežo līdzekļu apjomu, kuru uzņēmēji varētu novirzīt investīcijām. Vienlaikus tas rada labvēlīgu vidi aplokšņu algu pastāvēšanai

¹⁰ [Latvia Long-Term Ratings Lowered To 'A' On Econom | S&P Global Ratings \(spglobal.com\)](https://www.spglobal.com/ratings/en/press-releases/2024/06/11/latvia-long-term-ratings-lowered-to-a-on-econom)

privātā sektorā. Šādu apstākļu kopums ierobežo iespējas panākt straujāku ekonomikas izaugsmi.

- Straujais algu pieauguma temps sabiedriskā sektorā ir skaidrojams gan ar pedagogu atalgojuma celšanu, gan ar valsts sektora darbinieku jaunā atalgojuma modeļa ieviešanu. Tomēr šāds kāpums var izvērsties par būtisku fiskālu slogu gadījumā, ja nodokļu ieņēmumi nepieaugs tik pat strauji kā atalgojums sabiedriskā sektorā.
- FM strādā pie nodokļu reformas, kuras galvenais mērķis ir darbaspēka nodokļu sloga samazināšana, vienlaicīgi nesamazinot kopējos nodokļu ieņēmumus. Tomēr Igaunijas pēdējo gadu pieredze, ieviešot izmaiņas nodokļu sistēmā, norāda uz nodokļu reformas risku, jo iespējamās ievērojamas novirzes no plānotās nodokļu reformas ietekmes uz iekasēto nodokļu apjomu.
- Lēnā ekonomikas izaugsme var nenodrošināt pietiekamus budžeta līdzekļus, lai budžeta deficīts un valsts parāds būtu zem pieļaujamām robežām, īpaši ņemot vērā aizsardzības izdevumu augsto prioritāti apvienojumā ar pastāvīgi augošo pieprasījumu pēc valsts finansiālā atbalsta RailBaltic un AirBaltic.
- Joprojām pastāv un arī pieaug riski, kas saistīti ar publisko akciju sabiedrību darbību, īpaši transporta sektorā (AirBaltic kapitalizācija un RailBaltic būvniecība).

Identificētie riski lielā mērā atbilst LV PEAK domnīcas veidotajam risku novērtējumam, kas iegūts balstoties uz ekspertu aptauju¹¹.

3. tabula

Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %

Makroekonomiskie rādītāji	2024	2025	2026	2027	2028
Reālā IKP pieaugums	1,4	2,9	2,8	2,6	2,3
Nominālā IKP pieaugums	3,8	5,9	5,5	5,4	5,1
Inflācija (patēriņa cenas)	1,2	2,2	2,5	2,5	2,5
IKP deflators	2,4	2,9	2,7	2,7	2,7
Potenciālā IKP pieaugums	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1
Izlaides starpība	-1,8	-1,1	-0,6	-0,2	0,0

Avots: FM

¹¹Latvijas universitātes domnīcas LV PEAK Ekonomikas Barometrs 1 (5) [LV_PEAK_BAROMETRS_LV_2024_I.pdf \(lu.lv\)](#)